

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	13 Ionawr, 2020
Pwnc:	Panel Sgriwtini Cyllid
Pwrpas yr Adroddiad:	Adroddiad cynnydd ar waith y Panel Sgriwtini Cyllid
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng Aled Morris Jones
Aelod(au) Portffolio :	Cyng Robin Wyn Williams
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Cyfarwyddwr Adnoddau / Swyddog Adran 151
Awdur yr Adroddiad:	Anwen Davies, Rheolwr Sgriwtini
Ffôn:	01248 752578
E-bost:	AnwenDavies@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

1 – Argymhellion

A1 Gofynnir i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol nodi:

- Cynnydd a wnaed hyd yma gyda gwaith y Panel Sgriwtini Cyllid, o ran cyflawni ei raglen waith a mesur effaith a gwerth ychwanegol
- Mae'n ymddangos bod prosesau sy'n ymwneud â monitro'r gyllideb ar gyfer 2019/20 yn addas i'r diben ac ar y trywydd iawn
- Y rhaglen ddatblygu sgriwtini ariannol parhaus ar gyfer aelodau'r Panel ac sy'n cael ei darparu gan CIPFA Cymru

A2 Uwchgyfeirio'r materion canlynol i'w hystyried gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol:

- Mynegi pryder parhaus ynghylch y pwysau ar gyllidebau'r gwasanaethau hynny a arweinir gan y galw amdanynt (sef gwasanaethau cymdeithasol ac addysg). Hefyd, nodi bod y Panel yn parhau i fonitro'r sefyllfa'n agos a bod ganddo drefniadau ar waith i sicrhau deialog reolaidd gyda Chyfarwyddwyr a Phenaethiaid Gwasanaeth i egluro'r sefyllfa ariannol yn y ddau wasanaeth ac effaith y mesurau lliniaru sydd ar waith i reoli gorwariant. Fel y nodwyd yn flaenorol, bydd y Panel yn parhau i adrodd yn ôl i'r Pwyllgor hwn ar ei ganfyddiadau wrth i'r sefyllfa esblygu.
- Rhoi trefniadau ar waith i adrodd i'r Pwyllgor hwn a'r Pwyllgor Gwaith bob tri mis ar y cynnydd a wnaed gan y Panel wrth weithredu'r flaen raglen waith. Cyflwyno trefniadau adrodd yn amlach os oes risg benodol i fynd i'r afael â hi.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Cyswllt uniongyrchol rhwng Cynllun y Cyngor / blaenoriaethau trawsnewid a'r Cynllun Ariannol Tymor Canol. Bydd ystyriaeth y Panel o faterion cyllidebol yn rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor Gwaith fod y Cyngor yn ymateb yn gadarn ar faterion ariannol a bod camau ar waith i liniaru unrhyw risgiau.

3 Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau [ffocws ar risg]**3.4 Sgrwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd [ffocws ar berfformiad ac ansawdd]****3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:**

- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]**4 - Cwestiynau Sgrwtini Allweddol**

Ar gais y Panel:

1. A oes gan y Pwyllgor unrhyw sylwadau ar flaenoriaeth y ffrydiau gwaith yn rhaglen waith y Panel?
2. A yw gweithredoedd y Panel hyd yn hyn yn ddigon cadarn?
3. A oes gan y Pwyllgor sylwadau ar gyflymder neu ansawdd y datblygiadau diweddar o ran y sgrwtini ariannol dan arweiniad y Panel?
4. Sut gellid cryfhau gwaith y Panel ymhellach?

5 – Cefndir / Cyd-destun**1. CEFNDIR**

Fel yr adroddwyd yn flaenorol, bydd yr Aelodau'n ymwybodol bod Sgrwtini wedi datblygu dros y 2 flynedd ddiwethaf trwy waith 3 phanel sgrwtini. Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r cynnydd a wnaed hyd yma o ran y **Panel Sgrwtini Cyllid**.

Trefniadau Llywodraethu'r Panel

Bydd yr aelodau hefyd yn ymwybodol o'r trefniadau llywodraethu cadarn sydd ar waith fel sail ar gyfer gwaith y Panel Sgrwtini Cyllid¹ a bwriedir parhau i gynnull cyfarfodydd rheolaidd o'r Panel, yn unol â'r amserlen ar gyfer monitro'r gyllideb gan y Pwyllgor Gwaith a phroses flynyddol yr Awdurdod ar gyfer gosod y gyllideb. Mae proses ar waith i'r Cynghorydd Dafydd Roberts, Cadeirydd y Panel adrodd i'r Pwyllgor hwn.

Aelodaeth

Cyfeiriwyd mater aelodaeth y Panel Sgrwtini Cyllid i sylw'r pwyllgorau sgrwtini'n gynharach eleni² yng ngoleuni trafodaethau gan y Panel. Cynhaliodd y Panel hunanarfarniad ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn adolygu, dysgu a myfyrio ar y siwrnai ddatblygu hyd yn hyn ac argymhellwyd cael dau aelod arall ar y Panel - un o bob un o'r pwyllgorau sgrwtini. Crynhoir aelodaeth gyfredol y Panel isod:

Cynghorydd	Pwyllgor Sgrwtini
-------------------	--------------------------

¹ Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 31 Hydref, 2017

² Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 31 Mehefin, 2019 a'r Pwyllgor Sgrwtini Partneriaeth ac Adfywio a gynhaliwyd ar 13 Mehefin, 2019

John Griffith	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Aled Morris Jones	
Dylan Rees	
Glyn Haynes	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Alun Roberts	
Dafydd Roberts	
Robin Williams Aelod Portffolio (Adnoddau)	Sylwedydd

2. FFOCWS GWAITH Y PANEL SGRIWTINI CYLLID

Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar waith y Panel dros y 12 mis diwethaf hyd at fis Rhagfyr, 2019:

- **Materion llywodraethu** - mae trefniadau llywodraethu clir yn parhau i fod ar waith (gan gynnwys cylch gorchwyl) ynghyd â rhaglen waith sy'n darparu fframwaith cadarn ar gyfer gwaith y Panel. Mae CIPFA Cymru wedi cadarnhau'r farn hon. Ailystyir manylion y trefniadau hyn fel rhan o adolygiad ehangach o'n gweithdrefnau a'n dogfennaeth Sgriwtini.

Rhoddodd y Panel sylw i'r materion llywodraethu isod ym Medi, 2019³

- Amllder adrodd yn ôl i'r rhiant bwyllgor gan y Panel - cadarnhawyd y dylai trefniadau fod ar waith i adrodd i'r Pwyllgor hwn a'r Pwyllgor Gwaith bob 3 mis ar gynnydd rhaglenni gwaith y Panel. Cyflwyno trefniadau adrodd yn amlach os oes risg benodol i fynd i'r afael â hi.
 - Argymell trefniadau llywodraethu ychwanegol a fyddai'n galluogi'r Panel i adrodd yn uniongyrchol i'r Pwyllgor Gwaith ar faterion penodol o'r rhaglen waith.
 - Rhaeadru gwybodaeth am rôl, cyfraniad a chanlyniadau'r Panel i holl Aelodau'r Cyngor.
- **Mewnbwn allanol, arbenigol** – ar gais aelodau'r Panel, hwylusir mewnbwn allanol, arbenigol gan CIPFA Cymru i'n cynorthwyo i werthuso a thystiolaethu effaith a gwerth ychwanegol gwaith y Panel. Mae'r mewnbwn gan CIPFA Cymru hefyd wedi cynnwys gwaith datblygu a mentora pwrpasol ynghylch sgriwtini ariannol ym mhob cyfarfod. Bydd CIPFA yn dychwelyd i'r Awdurdod yn ddiweddarach yn y flwyddyn er mwyn cynorthwyo'r Panel i fesur y pellter a deithiwyd o ran datblygu sgriwtini cyllid dan arweiniad Aelodau. Mae'r Panel hefyd wedi cytuno i rannu canlyniadau'r llif gwaith hwn er mwyn datblygu arfer dda ar lefel genedlaethol.

Mae'r mewnbwn arbenigol hwn i waith y Panel wedi darparu sylfaen gadarn i alluogi a chefnogi datblygiad sgriwtini ariannol effeithiol yn yr Awdurdod ac wedi gwneud ein harferion a'n prosesau sgriwtini'n fwy gwydn.

- **Monitro'r Gyllideb yn chwarterol** – mae'r Panel wedi parhau i graffu ar y negeseuon cychwynnol yn yr adroddiadau chwarterol ar fonitro'r gyllideb refeniw, cyn i'r Pwyllgor Gwaith eu hystyried. 'Roedd yr Aelod Portffolio ar gyfer Adnoddau yn bresennol ar gyfer y drafodaeth hon er mwyn darparu gwybodaeth ychwanegol i aelodau'r Panel. Nododd aelodau'r panel y meysydd canlynol a oedd yn creu pwysau ariannol:

³ Cyfarfod y Panel Sgriwtini Cyllid a gynhaliwyd ar 25 Medi, 2019.

- ✚ Gwasanaethau Oedolion – ar draws yr holl wasanaethau a arweinir gan y galw
- ✚ Gwasanaeth dysgu – cludiant ysgol
- ✚ Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo - Gwastraff (Parc Adfer) a Gwasanaethau Eiddo (cyfleusterau cyhoeddus; glanhau)

Mae'r Gwasanaethau Plant bellach yn adrodd bod eu sefyllfa ariannol wedi gwella.

- **Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Gwasanaeth Dysgu** - mae craffu ar y pwysau ariannol yn y ddau wasanaeth wedi parhau i fod yn flaenoriaeth allweddol i'r Panel ac ystyriwyd gwybodaeth bellach a gomisiynwyd gan Benaethiaid Gwasanaeth yn ystod y 12 mis diwethaf. Rhoddwyd ystyriaeth fanwl i'r agweddau canlynol:

- ✚ Meysydd sy'n creu pwysau yn y ddau wasanaeth:
 - I. Cludiant i'r ysgol
 - II. Gwasanaethau Oedolion – gwasanaethau sy'n cael eu harwain gan y galw

Cyn Chwarter 2: 2019/20

- III. Plant mewn gofal - y tu allan i'r sir, pecynnau preswyl, lleoliadau maethu annibynnol. (Nid oedd y cynnydd yn nifer y plant sy'n dod i ofal yr Awdurdod yn unigryw i Ynys Môn gan ei fod yn digwydd mewn awdurdodau lleol ledled Cymru a Lloegr hefyd)
- IV. Addysg i blant mewn lleoliadau y tu allan i'r sir

✚ **Camau Iliniaru:**

- i. Gwasanaethau Oedolion – mwy o sgriwtini o becynnau gofal ac anfonebau cost uchel; sicrhau'r cyfraniad mwyaf posib gan y Bwrdd Iechyd tuag at anghenion gofal nyrsio; defnydd effeithiol o arian Pwysau'r Gaeaf (Llywodraeth Cymru); mireinio ymhellach ymateb y Gwasanaeth i ymholiadau cychwynnol am wasanaeth er mwyn rheoli'r galw, sicrhau cynnig cychwynnol priodol.
Risgiau: galw cynyddol; cyllideb annigonol; mesurau lliniaru nad ydynt yn cael yr effaith a ddymunir ar bwysau cyllidebol.
- ii. Gwasanaethau Plant – parhau i graffu ar gostau pecynnau gofal cyn cymeradwyo lleoliad; Panel Comisiynu ar y Cyd; Tîm Teuluoedd Gwydn; Swyddog Contractau ar y Cyd (Gwasanaethau Plant a Dysgu); "Cartrefi Grŵp Bach"; adolygu'r pecyn ar gyfer gofalwyr maeth; polisi cludiant newydd ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.
Risg: dim rheolaeth dros nifer y plant sy'n dod i ofal (*gwasanaeth sy'n cael ei arwain gan y galw*)
- iii. Gwasanaeth Dysgu - roedd rhai o'r mesurau lliniaru a amlinellir uchod yn fentrau ar y cyd ar draws y ddau wasanaeth. Yn ogystal, system a phroses fwy effeithiol ar gyfer cludiant ysgol trwy'r system o'r enw "One"; herio pob cais am gludiant i'r ysgol yn erbyn y meini prawf; adolygu'r polisi cludiant ysgol
Risgiau: mwy o alw; cyllideb annigonol

 Y sefyllfa a ragwelir ar ddiwedd blwyddyn 2019/20: yn seiliedig ar y rhagamcanion cyfredol, mae gorwariant sylweddol yn debygol yn y Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaeth Dysgu. Bydd maint y gorwariant yn dibynnu ar gyflymder ac effaith y mesurau lliniaru.

Mae'r Panel wedi gwahodd y ddau Bennaeth Gwasanaeth i'r Panel ym mis Mai, 2020 i gyflwyno diweddariad pellach ar effaith y mesurau lliniaru a roddwyd ar waith.

- **Y broses gosod cyllideb flynyddol ar gyfer 2020/21** - yn unol â'r amserlen genedlaethol ar gyfer cyhoeddi'r Setliad Cyllidebol Cychwynnol gan Lywodraeth Cymru, mae'r Panel wedi diwygio ei raglen waith ac wedi archwilio cynigion cyllidebol cychwynnol y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod diwethaf⁴. Rhoddir adroddiad llafar yn y cyfarfod o'r Pwyllgor gan gadeirydd y Panel (Cyng Dafydd Roberts).
- **Effaith Ariannol y Polisiâu Arfaethedig** - rhoddodd y Panel⁵ ystyriaeth fanwl i'r polisiâu / dogfennau drafft canlynol gyda'r bwriad o graffu ar gynnwys y ddogfen a mesur unrhyw effaith ariannol:
 - Y Polisi Corfforaethol ar gyfer Adennill Dyledion
 - Y Polisi Cludiant Ysgol
 - Y Cynllun Ariannol Tymor Canol
- **Strategaeth Cynhyrchu Incwm** - cafodd y Panel sgysiau yn ei gyfarfodydd ym mis Medi⁶ a mis Tachwedd⁷ i sgopio'r llif gwaith hwn. Wrth symud ymlaen, bwriedir cynnwys y strategaeth incwm ar y flaen raglen waith.
- **Y Rhaglen waith ac effaith sgrwtini** - mae'r Panel yn hunanwerthuso ei berfformiad ar ddiwedd pob cyfarfod fel mater o drefn. Mae'n ymddangos bod yr arfer hwn yn cael effaith gadarnhaol ar ansawdd ac effeithiolrwydd sgrwtini ariannol y Panel. Y canlyniad cyntaf oedd bod y Panel yn cydnabod yr angen i sicrhau mwy o aliniad rhwng cylchoedd cyllidebol y Cyngor a blaen raglen waith y Panel. Mae'r aliniad hwn bellach yn sail i raglen waith y Panel.

3. MESUR CANLYNIADAU AC EFFAITH Y PANEL

3.1 Cyd-destun

Fel yr adroddwyd yn flaenorol, mae asesu effaith Sgrwtini Craffu yn her oherwydd nad yw canlyniadau gweithgareddau sgrwtini bob amser yn fesuradwy ac nid ydynt yn aml yn rhai sy'n hawdd eu mesur mewn ffordd systematig. Hefyd, nid yw'n hawdd mesur effeithiolrwydd gallu Sgrwtini i ddylanwadu ar y rheini sy'n gwneud penderfyniadau trwy drafodaeth a dadl. Fodd bynnag, mae taith y Panel Sgrwtini Cyllid yn enghraifft o ble mae mewnbwn sgrwtini wedi ychwanegu gwerth ac wedi dylanwadu ar y ffordd y mae'r Cyngor wedi gweithredu cynigion.

⁴ Cyfarfod y Panel Sgrwtini Cyllid a gynhaliwyd ar 9 Ionawr, 2020.

⁵ Cyfarfod y Panelau Sgrwtini Cyllid a gynhaliwyd ar 14 Chwefror, 1 Mai a 25 Medi 2019

⁶ Cyfarfod y Panel Sgrwtini Cyllid a gynhaliwyd ar 25 Medi, 2019

⁷ Cyfarfod y Panel Sgrwtini Cyllid a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd, 2019

3.2 Panel Sgriwtini Cyllid

Mae craffu ariannol gan Aelodau wedi aeddfedu'n sylweddol dros y ddwy flynedd ddiwethaf o waelodlin isel. Ym mis Mehefin, 2019⁸ cynhaliodd aelodau'r Panel hunanwerthusiad o'i effaith ac adolygodd 4 agwedd ar ei waith:

- Yr hyn a weithiodd yn dda
- Nodi pa effaith a gafodd y panel
- Meysydd i'w gwella
- Anghenion datblygu'r Aelodau

3.3 Canlyniadau'r hunanarfarniad gan Aelodau'r Panel Sgriwtini Cyllid

- 3.3.1 Defnyddiwyd y cwestiynau canlynol fel fframwaith i alluogi Aelodau i werthuso cyfraniad y Panel i drefniadau llywodraethu'r Cyngor:
- C1** O ran gwaith y Panel, beth oedd yr uchafbwyntiau i chi fel aelodau unigol o'r Panel yn ystod y flwyddyn ddiwethaf?
- C2** Yn eich barn chi, pa effaith a gafodd y Panel o ran craffu ar y gyllideb ac wrth herio a dwyn gwasanaethau i gyfrif?
- C3** A oes unrhyw agweddau ar waith y Panel y gellid eu gwella neu eu cyflawni'n fwy effeithiol wrth symud ymlaen?
- C4** Pa effaith a gafodd bod yn aelod o'r Panel arnoch chi fel unigolyn?
- C5** Pa anghenion datblygu sydd gennych i'ch cynorthwyo yn eich rôl?
- C6** Unrhyw sylwadau cyffredinol ar ddylanwad / neu effaith gwaith y Panel ar yr holl broses sgriwtini a'n prosesau gwneud penderfyniadau?

- 3.3.2 Mae'r llif gwaith hwn wedi dangos tystiolaeth o'r canlyniadau cadarnhaol a ganlyn:

- Tîm o Aelodau sydd wedi datblygu lefel uchel o wybodaeth am gymhlethdodau cyllid llywodraeth leol a lefel o arbenigedd yn y maes hwn
- Model o weithio sy'n canolbwyntio ar grŵp llai, gan annog presenoldeb da a gwaith tîm
- Creu amodau sy'n ffafriol i Sgriwtini effeithiol e.e. bu gwelliant amlwg yn lefel a dyfnder y cwestiynu gan y Panel
- Gweithgaredd sgriwtini sydd wedi'i gynllunio'n dda, yn effeithlon ac yn wrthrychol ac sy'n seiliedig ar dystiolaeth o ystod o ffynonellau
- Gwell dealltwriaeth gan Aelodau Etholedig o'r cymhlethdodau a'r risgiau yng ngwasanaethau'r Cyngor er mwyn gallu craffu'n effeithiol, dwyn i gyfrif a nodi blaenoriaethau wrth symud ymlaen.

- 3.3.3 Nododd aelodau'r Panel feysydd datblygu fel rhan o'r hunanarfarniad ac mae'r rhain wedi'u crynhoi o dan 6 thema allweddol:

- Gwybodaeth monitro cyllideb
- Comisiynu gwybodaeth o wasanaethau
- Alinio â blaenoriaethau strategol y Cyngor
- Trefniadau llywodraethu

⁸ Cyfarfod y Panel Sgriwtini Cyllid a gynhaliwyd ar 6 Mehefin, 2019.

Anghenion datblygu aelodau

Mesur canlyniadau ac effaith sgrwtini

Mae'r themâu hyn wedi'u cynnwys ym mlaenaglen waith y Panel a pharheir i adrodd ar gynnydd i'r Pwyllgor hwn bob chwarter. Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r hunanarfarniad hwn, penderfynodd yr Aelodau mai'r statws **DA** (MELYN) yw'r adlewyrchiad gorau o rôl y Panel Sgrwtini a'i gyfraniad i drefniadau llywodraethu'r Awdurdod.

Mae copi o'r adroddiad ar yr hunanarfarniad ynghlwm (**Atodiad 1**).

4. MATERION I'W HUWCHGYFEIRIO AM SYLW GAN Y RHIANT BWYLLGOR

Uwchgyfeirir y mater isod i'w ystyried gan y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol:

4.1 Y pwysau sydd ar gyllidebau'r gwasanaethau cymdeithasol a'r gwasanaeth dysgu ar hyn o bryd. Gofynnir i'r Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol ddod i farn am gadernid gweithredoedd y Panel hyd yn hyn.

6 – Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Amherthnasol

7 – Goblygiadau Ariannol

Mae'r adroddiad hwn yn trafod yr elfennau canlynol o waith y Panel Sgrwtini Cyllid:

- i. Monitro perfformiad cyllideb refeniw 2019/20
- ii. Pwysau ar gyllidebau yn ystod 2019/20
- iii. Y broses o osod cyllideb ar gyfer 2020/21
- iv. Trefniadau llywodraethu a ffocws sgrwtini mewn paratoad ar gyfer proses gosod cyllideb 2020/21
- v. Mesur canlyniadau ac effaith

8 – Atodiadau:

Adroddiad ar hunanarfarniad y Panel Sgrwtini Cyllid (Atodiad 1)

9 - Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad os gwelwch yn dda am unrhyw wybodaeth bellach):

Anwen Davies, Rheolwr Sgrwtini, Cyngor Sir Ynys Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni. LL77 7TW

Cyng Dafydd Roberts
Cadeirydd y Panel Craffu Cyllid
Dyddiad: 03/01/20

MESUR EFFAITH SGRIWTINI
HUNANWERTHUSIAD GAN AELODAU'R
PANEL SGRIWTINI CYLLID

Gorffennaf, 2019

MYNEGAI

- 1. Cefndir**
- 2. Mesur Canlyniadau ac Effaith Sgriwtini**
- 3. Y Dasg**
- 4. Cwestiynau Hunanwerthuso**
- 5. Casgliadau**
- 6. Camau Nesaf**

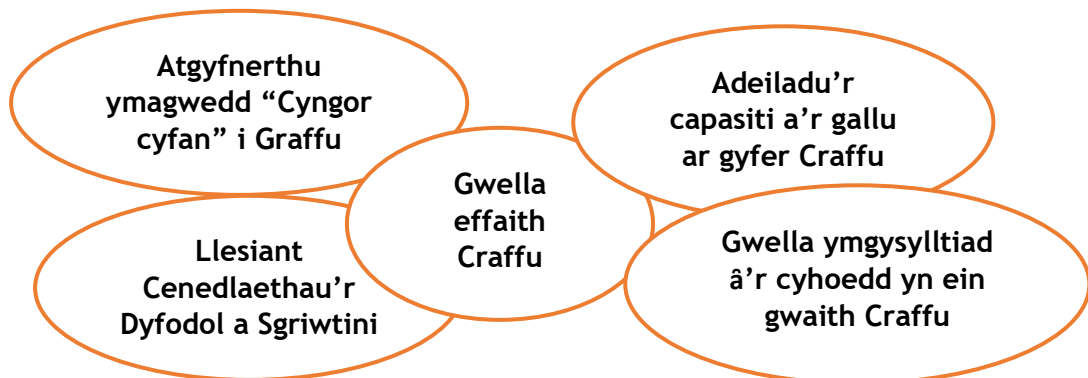
1. Cefndir

1.1 Siwrnai Wella Sgriwtini yn Lleol

Gwelwyd ein siwrnai wella lleol yn blaenoriaethu nifer o themâu allweddol dros y 18 mis diwethaf (ceir crynodeb ohonynt isod), er mwyn darparu fframwaith cadarn i:

- Esbonio rôl a chyfraniad Sgriwtini i drefniadau llywodraethiant y Cyngor
- Nodi'r camau y mae angen eu cymryd yn y tymor byr a'r tymor canol er mwyn gwella Sgriwtini ymhellach.

SIWRNAI WELLA SGRIWTINI: THEMÂU ALLWEDDOL

1.2 Rôl y Panel Sgriwtini Cyllid

Sefydlwyd y Panel Sgriwtini Cyllid yn ystod yr Haf, 2017 fel is-banel o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, gyda'r amcanion canlynol:

- datblygu model o weithio yn y maes cyllidol sy'n ffocysu ar grŵp llai er mwyn galluogi Aelodau i gymryd mwy o ran, datblygu lefel o arbenigedd pwnc, annog presenoldeb da a gweithio mewn tîm
- fforwm i drafod gwybodaeth am risgiau ariannol y Cyngor, fel sail i lywio blaen raglen waith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
- rhyddhau gofod ar raglenni cyfarfodydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol i graffu eitemau trawsnewid a strategol
- fforwm i ddatblygu grŵp o aelodau gyda'r arbenigedd a'r berchnogaeth i arwain trafodaethau cyllidol yn y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.

2. Mesur Canlyniadau ac Effaith Sgriwtini

2.1 Y Cyd-destun

Mae cael darlun o effaith Sgriwtini ac asesu'r effaith hwnnw yn her, gan nad yw canlyniadau gweithgareddau sgriwtini bob tro yn rhai gweledig, ac yn aml iawn nid oes modd eu mesur mewn ffordd systematig. Hefyd, nid yw'n hawdd mesur pa mor effeithiol yw gallu Sgriwtini i ddylanwadu ar y rhai sy'n gwneud penderfyniadau trwy drafodaeth a dadl. Fodd bynnag, mae rhai enghreifftiau lleol lle mae mewnbwn sgriwtini wedi ychwanegu gwerth a/neu wedi dylanwadu ar y modd y cawsai cynigion eu gweithredu gan y Cyngor. Mae gwaith y Panel Sgriwtini Cyllid yn enghraifft bositif yn y cyswllt hwn.

2.2 Craffu Cyllidol

Mae sgrwtini cyllidol wedi datblygu'n sylweddol o waelodlin isel yn ystod y 18 mis diwethaf, gyda mewnbwn ac arweiniad allanol gan CIPFA Cymru. Mae'r Panel Sgrwtini Cyllid wedi mabwysiadu ymagwedd strategol tuag at graffu materion ariannol ac wedi datblygu strategaeth gwestiynu effeithiol i danategu eu gwaith. Er enghraifft, mae ymyraethau gan y Panel mewn ymateb i bwysau sylweddol ar y gyllideb wedi sbarduno rhai mesurau lliniaru cadarnhaol gan y Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaeth Dysgu.

Mae CIPFA Cymru'n parhau i weithio ochr yn ochr â'r Panel i ddatblygu ein siwrnai sgrwtini cyllid gyda'r amcanion canlynol mewn golwg:

- Ceisio arweiniad a chynghor proffesiynol, allanol mewn perthynas â sgrwtini cyllid
- Nodi arferion da fel meincnod lleol wrth i ni ddatblygu ein trefniadau
- Ffrind beirniadol

Beth oedd gan CIPFA Cymru i'w ddweud am gyfraniad y Panel

Rydym wedi derbyn adborth gan CIPFA ar 2 garreg filltir yn ystod ein siwrnai ddatblygu – ym mis Ebrill, 2018 (tra'n ysgrifennu'r Adroddiad Blyneddol Sgrwtini ar gyfer 2017/18) ac yn ail fel rhan o'r ymarferiad oedi ac adolygu gan y Panel ar ddiwedd 2018.

Beth oedd gan CIPFA Cymru i'w ddweud

Ebrill, 2018

“Yn ystod yr amser y buom yn gweithio gyda'r Panel, bu newid amlwg yn y modd y mae'r Panel yn gweithredu. Bellach mae gan aelodau a'r swyddogion sy'n bresennol eglurder ynghylch eu rôl. Mae hyn wedi arwain at ddefnydd effeithiol o amser, mae strwythur gwell i'r rhaglen, mae'n cael ei rheoli yn well ac mae'r cwestiynu'n fwy treiddgar. Mae'r aelodau'n ystyried materion o sylfaen ariannol wybodus ac ehangach ac mae hynny'n amlwg o ansawdd a natur y cwestiynau a ofynnir. Mae'r cwestiynau a ofynnir ganddynt a'u hymagwedd yn dangos cynnydd yn eu hyder ynghyd â gwydnwch a phenderfyniad i gael ymatebion boddhaol mewn ffordd gytbwys a phenodol. Bydd datblygu blaen raglen waith a fydd yn cynnwys eitemau o'r calendr ariannol, materion sy'n esblygu a rhaglen o bynciau yn golygu bydd y Panel yn ychwanegu gwerth gwirioneddol i'r broses sgrwtini dros amser. Mae bod â meddwl annibynnol a bod yn rhagweithiol o ran datblygu'r rhaglen waith yn ddatblygiad pwysig i'r Panel.”

Rhagfyr, 2018 (Ymarferiad Oedi ac Adolygu)

Yn ystod mis Tachwedd, 2018, gwahoddwyd CIPFA Cymru gan yr Aelodau i ddychwelyd i gynorthwyo'r Panel wrth asesu cynnydd a blaenoriaethau'r rhaglen waith ar gyfer 2019/20. Mae CIPFA wedi canmol yr ymagwedd a fabwysiadwyd gan yr Awdurdod tuag at sgrwtini ariannol:

- “Mae’r ymagwedd tuag at reoli a chynnal busnes y Panel wedi gwella’n sylweddol yn ystod y flwyddyn. Mae hyn wedi newid o fod yn ymagwedd a oedd yn cael ei harwain gan swyddogion i bob pwrpas i un gall Aelodau a’r cadeirydd ei rheoli’n well ac yn fwy effeithiol
- Mae’r papurau a gynhyrchir yn gwella oherwydd bod mwy o eglurder gan swyddogion ynghylch yr hyn sydd ei angen i wella ansawdd y drafodaeth a’r her gan Aelodau
- Mae’r modd y caiff y Panel ei gadeirio wedi gwella gyda chadeirydd enwebedig sy’n cymryd perchnogaeth o’r cyfarfod ac yn rheoli amseriad y cwestiynu a’r drafodaeth yn fwy effeithiol
- Mae’r cwestiynau a ofynnir gan Aelodau wedi gwella gyda mwy o ddealltwriaeth o’r materion ac, o’r oherwydd, o berthnasedd y pwynt a’r her sy’n cael ei chyflwyno. Mae’n amlwg hefyd bod cynnydd yn ansawdd cyfraniadau’r Aelodau, gyda’r cyfan ohonynt o bryd i’w gilydd yn gofyn cwestiynau
- Yn anorffod, bydd newidiadau yng nghyfansoddiad y Panel a dyna fu’r achos yn 2018. Fe wnaeth Aelodau newydd gyfrannu a chwestiynu ac mae hynny’n beth positif...”

2.3 Hunanwerthusiad

Cyd-destun:

Ers yr etholiadau llywodraeth leol yn 2017, mae’r Cyngor wedi bod yn gweithio’n galed i gyflwyno dull mwy trylwyr o atebolrwydd sy’n cael ei arwain gan yr aelodau, trwy strwythur sgrwtini diwygiedig. Fel rhan o’r strwythur hwn, mae Aelodau’n parhau i fuddsoddi mewn sgrwtini ac i gyfrannu’n frwd ato trwy waith ein 3 phanel sefydlog.

Beth sy’n gyrru hunanwerthuso yn lleol?

Rydym wedi blaenoriaethu rhoi cyfleoedd bob hyn a hyn yn y calendr i’r Aelodau gael hunanwerthuso, er mwyn iddynt allu adolygu, myfyrio a dysgu. Amcanion yr ymarferiad hunanwerthuso oedd:

- Cymryd stoc
- Adolygu, gwerthuso a myfyrio
- Sefydlu sylfaen ar gyfer y cyfnod nesaf
- Cadarnhau perchnogaeth yr Aelodau.

Dyma’r hunanwerthusiad cyntaf i’r Panel Sgrwtini Cyllid ei gwblhau. Pwrpas yr hunanwerthusiad hwn oedd darparu fframwaith i Aelodau’r Panel adolygu 4 agwedd:

Beth sy’n
gweithio’n dda

Adnabod pa
effaith a
gafodd y
Panel

Meysydd i’w
gwella

Anghenion
datblygu
Aelodau

3. Y Dasg

3.1 Yn ystod cyfarfod diweddar o'r Panel Sgrwtini Cyllid¹, gwahoddwyd yr Aelodau Etholedig i raddio statws CAG cyfraniad y Panel i'r daith wella gan ddefnyddio'r fframwaith canlynol:

- **Anfoddhaol** — meysydd pwysig ar gyfer gwella yn gorbwyso'r cryfderau
- **Digonol** — cryfderau yn gorbwyso'r meysydd i'w gwella
- **Da** — nifer o gryfderau a dim meysydd pwysig sydd angen gwelliant sylweddol
- **Rhagorol** — nifer o gryfderau, yn cynnwys enghreifftiau penodol o arferion sy'n arwain yn y sector

4. Cwestiynau Hunanarfarnu

4.1 Defnyddiodd yr Aelodau Etholedig gyfres o gwestiynau fel fframwaith i'w galluogi i werthuso cyfraniad y Panel at drefniadau llywodraethiant y Cyngor:

C1. Yn nhermau gwaith y Panel, beth oedd yr uchafbwyntiau i chi fel aelodau unigol o'r Panel yn ystod y flwyddyn ddiwethaf?

C2. Yn eich tyb chi, pa effaith gafodd y Panel wrth graffu cyllidebau ac wrth herio a dwyn gwasanaethau i gyfrif?

C3. Oes yna unrhyw agweddau o waith y Panel y gellid eu gwella neu eu cyflawni'n fwy effeithiol wrth symud ymlaen?

C4. Pa effaith mae bod yn Aelod o'r Panel wedi'i gael arnoch fel unigolyn?

C5. Pa anghenion datblygu sydd gennych er mwyn eich cefnogi chi yn eich rôl?

C6. Unrhyw sylwadau cyffredinol ar ddylanwad ac / neu effaith gwaith y Panel ar y broses graffu gyfan a'r prosesau gwneud penderfyniadau?

5. Casgliadau

5.1 **Sylwadau Aelodau Etholedig ar y Panel Sgrwtini Cyllid**

Fe wnaeth 80%² o Aelodau Etholedig y Panel gymryd rhan yn yr hunan werthusiad. Isod mae crynodeb o'r hyn roedd ganddynt i'w ddweud:

C1. Beth oedd yr uchafbwyntiau i chi fel aelodau unigol o'r Panel yn ystod y flwyddyn ddiwethaf?

Mae dyfnder ein dealltwriaeth o gymhlethdodau
gwasanaethau'r Cyngor yn parhau i wella

¹ Cyfarfod o'r Panel Sgrwtini Cyllid a gynhaliwyd ar 6 Mehefin, 2019

² 4 o'r 5 aelod o'r Panel. Mae'r ffigwr hwn yn adlewyrchu'r ffaith na chafodd yr aelod ychwanegol yn cynrychioli'r Pwyllgor Sgrwtini Partneriaeth ac Adfywio ei enwebu tan 13 Mehefin, 2019

Rhoi ffocws clir ar y gwariant a gwneud hynny y medrwn fel Panel i gael effaith ar y canlyniad ar ddiwedd y flwyddyn ariannol

Mae ein gwybodaeth ac hyder wedi cynyddu dros y misoedd diwethaf sydd wedi arwain at gwestiynu mwy uniongyrchol ac mwy o ddyfnder i'n trafodaethau

Mae sesiynau datblygu ar ddechrau pob cyfarfod yn ffordd effeithiol o godi ymwybyddiaeth a'n haddysgu ni fel Aelodau am wasanaethau. Mae hyn yn gyfle i ymholi a gofyn cwestiynau a dylai'r rhain barhau

Mae lefel a dyfnder ein cwestiynu wedi gwella'n sylweddol dros y flwyddyn ddiwethaf, sy'n adlewyrchu dealltwriaeth gwell o lawer o gyllid llywodraeth leol. Rydym bellach yn gofyn cwestiynau mwy treiddgar

C2. Pa effaith gafodd y Panel wrth graffu cyllidebau ac wrth herio a dwyn gwasanaethau i gyfrif?

I mi, yr effaith fwyaf a gafodd y Panel yw'r arweinyddiaeth a'r gefnogaeth mae'r Aelodau wedi eu harddangos yn eu hymdrechion i ddwyn gwasanaethau i gyfrif

Mae ein gallu i ofyn cwestiynau treiddgar nawr yn dechrau ychwanegu gwerth at drefniadau llywodraethiant yr Awdurdod. Mae'r gwaith a wnaethpwyd i herio'r Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaeth Dysgu mewn ymateb i bwysau sylweddol ar y gyllideb wedi sbarduno rhai mesurau lliniaru cadarnhaol

Mae ganddom lawer gwell dealltwriaeth o sut mae'r Cyngor yn cael ei gyllido ond mae angen nawr i ni symud ymlaen ac arwain trafodaethau cyllidol efo'n cyd Aelodau

C3. Oes yna unrhyw agweddau o waith y Panel y gellid eu gwella neu eu cyflawni'n fwy effeithiol wrth symud ymlaen?

Dwi'n credu y byddai ceisio trefnu dyddiadau o flaen llaw ar gyfer cyfarfodydd y Panel yn cryfhau ymhellach ein trefniadau llywodraethiant gan hefyd sicrhau'r amodau ar gyfer presenoldeb Aelodau

Rwy'n meddwl weithiau fod gennym ormod o eitemau ar y rhaglen. Dylem ganiatáu amser ar gyfer sesiwn ddatblygu ar ddechrau pob cyfarfod er mwyn ein galluogi i ddatblygu ein dealltwriaeth ymhellach

Mi fyddai parhau i weithio gyda CIPFA o fudd i ni, fel ffynhonnell werthfawr o ran arweiniad a chynghor proffesiynol, allanol

C4. Pa effaith mae bod yn Aelod o'r Panel wedi'i gael arnoch?

Mae fy sylfaen wybodaeth wedi cynyddu mewn perthynas â'r broses gyllidebol a'r pwysau ariannol y mae gwahanol adrannau yn eu hwynebu

Fel aelod o'r Panel, mae fy sgiliau craffu ariannol wedi datblygu fel fy mod yn gallu dadansoddi a chwestiynu'r wybodaeth a gyflwynir yn well

C5. Pa anghenion datblygu sydd ganddoch er mwyn eich cefnogi yn eu rôl?

Byddai diweddariad ar egwyddorion craffu cyllid effeithiol o fudd, gan ein bod yn croesawu aelodau newydd i'r Panel

Golwg fanwl ar y fecaneg cyllid llywodraeth leol, gan gynnwys rôl statudol y Swyddog A151. Mi fydd hyn yn cefnogi aelodau presennol a newydd y Panel

Dylem chwilio am ddeunydd hyfforddi allanol fel canllaw i lywio ein rhaglen hyfforddiant mewnol ee WLGA, CIPFA

Byddai'n syniad da i'r Panel gytuno ar restr o bynciau i'w cynnwys yn sesiynau datblygu'r Panel. Mae'r sesiynau datblygu yma'n rhan bwysig o waith y Panel

C6. Unrhyw sylwadau cyffredinol ar ddylanwad ac / neu effaith gwaith y Panel ar brosesau gwneud penderfyniadau?

Rydym yn cael budd sylweddol o fod yn aelodau'r Panel

Heb amheuaeth, mae lefel ein dealltwriaeth o gymhlethdodau gwasanaethau'r Cyngor wedi cynyddu'n sylweddol dros y flwyddyn ddiwethaf

Ein nod yw gweithio fel "ffrind beirniadol"

Fel Panel, mae angen i ni barhau i ddatblygu ac aeddfedu e.e. trwy rannu gwybodaeth gyda Chynghorau eraill

Rydym bellach yn gallu gofyn
cwestiynau treiddgar a dwyn
gwasanaethau i gyfrif, gan
sicrhau fod mesurau lliniaru
ar waith ac yn cael eu
gweithredu

5.2 Canlyniadau

Gallwn dystioli rhai canlyniadau yn yr Awdurdod Lleol oherwydd ein gwaith craffu cyllidol:

- Tîm o Aelodau sydd wedi datblygu lefel uchel o wybodaeth am gymhlethdodau cyllid llywodraeth leol a lefel o arbenigedd yn y maes hwn
- Model o weithio yn canolbwyntio ar grŵp llai, sy'n annog presenoldeb da a gwaith tîm
- Creu amodau sy'n galluogi Sgriwtini effeithiol e.e. bu gwelliant sylweddol yn lefel a dyfnder y cwestiynu gan y Panel
- Gweithgaredd sgriwtini sydd wedi ei gynllunio'n dda, yn effeithlon ac yn wrthrychol, ac yn seiliedig ar dystiolaeth o amryw o adnoddau
- Gwell dealltwriaeth gan yr Aelodau Etholedig o'r cymhlethdodau a'r risgiau yng nghwasanaethau'r Cyngor er mwyn gallu craffu, dwyn i gyfrif ac adnabod blaenoriaethau'n effeithiol wrth symud ymlaen.

I grynhoi, rydym yn gallu dystioli ymagwedd fwy systematig i graffu cyllidol sydd hefyd yn seiliedig ar ganlyniadau; craffu ar sail dystiolaeth sy'n gwneud cyfraniad cadarn at reolaeth ariannol a threfniadau llywodraethiant yn y Cyngor.

Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r hunanwerthusiad hwn, penderfynodd yr Aelodau fod statws CAG **DA** (Melyn) yn rhoi'r adlewyrchiad gorau o rôl a chyfraniad y Panel at drefniadau llywodraethiant yr Awdurdod.

6. Camau Nesaf

6.1 Blaenoriaethau am y cyfnod nesaf

Mae rhai materion wedi codi o'r hunanwerthusiad y mae angen rhoi sylw iddynt dros y cyfnod nesaf. Bydd y materion canlynol felly'n cael eu blaenoriaethu ar flaen raglen waith y Panel:

Meysydd i'w Datblygu

THEMA	SUT
Gwybodaeth Monitro Cyllidebau	Addasu ffurf a chynnwys yr adroddiadau monitro cyllidebau refeniw i'r Panel gyda'r amcan o roi pwyslais ar gymharu patrymau gwariant efo'r flwyddyn flaenorol; adnabod pa feysydd sydd wedi gwaethgu o ran eu perfformiad ariannol; adnabod patrymau / tueddiadau dros amser
Comisiynu Gwybodaeth gan Wasanaethau	Creu templed safonol i'w ddefnyddio wrth gomisiynu gwybodaeth gan wasanaethau unigol
Aliniad efo blaenoriaethau strategol y Cyngor	Sicrhau aliniad rhwng ffrydiau gwaith y Panel a'r blaenoriaethau corfforaethol drwy sgysiau 1:1 rhwng Cadeirydd y Panel a'r Arweinydd
Trefniadau Llywodraethiant	Diwygio arddull yr adroddiadau cynnydd i'r rhiant bwyllgor a chyflwyno trefn o adrodd yn uniongyrchol i'r Pwyllgor Gwaith ar faterion sydd wedi'u craffu gan y Panel (gan sicrhau cydymffurfiaeth efo'r Cyfansoddiad)
Anghenion Datblygu yr Aelodau	1. Cynnal gweithdy craffu cyllidol ar gyfer aelodau'r Panel. 2 ran: • gwybodaeth dechnegol ynghylch cyllid llywodraeth leol – cynnwys rôl y Swyddog A151 • egwyddorion craffu cyllidol 2. Cytuno rhestr o bynciau ar gyfer sesiynau datblygu'r Panel
Mesur Canlyniadau ac Effaith Sgriwtini	Aelodau Etholedig y Panel i gynnal hunanwerthusiad pellach o fewn y 12 mis nesaf

6.2 Adolygu Paneli Sgriwtini

Bydd yr adroddiad hwn yn ffurfio rhan o adolygiad ehangach gan y Cyngor o waith yr holl baneli sgriwtini³ er mwyn sicrhau:

- Rhaglenni gwaith clir a chadarn
- Cyflymder a ffocws priodol
- Bod meysydd blaenoriaeth yn unol â blaenoriaethau corfforaethol.

Anwen Davies
Rheolwr Sgriwtini
[Ar ran Aelodau Etholedig ar y Panel Sgriwtini Cyllid]

³ Panel Sgriwtini Adolygu Cynnydd Ysgolion; Panel Sgriwtini Cyllid; Panel Gwella Gwasanaethau Plant